

5215

ARCHIVO CENTRAL
LIRICO-DRAMATICO.

LA GUERRA CIVIL.

DRAMA EN UN ACTE Y EN VERS,

ORIGINAL DE

TEODORO BARÓ.



BARCELONA.
Imprempta de la Viuda y Fills de Gaspar.
1867.

CATALOGO

de las obras pertenecientes á dicho Archivo.

Catalanas en un acte.

- | | |
|----------------------------------|---------------------------------|
| A boca tancada. | Las tres teclas. |
| Amor, partit y pasetas. | L' noy de las camas tortas. |
| Cap gepeput se veu 'l gep. | La capital del Imperi. |
| Cosas del oncle. | Lo soldadot de caball. |
| Cristeta l' estanquera. | Massa jove y massa vell. |
| En Juan Doneta. | M' ha caigut la lotería. |
| Els de fora y els de dins. | Mistos ! |
| Fotografías. | No 's pot dir blat... |
| L' alcalde del del barri nou. | Qui al cel escup. |
| 'Ls banys de Caldetas. | Qui tot ho vol tot ho pert. (za |
| L' ajuda de Deu. | Qui juga no dorm. |
| La criada de las criadas. | Set morts y cap enterro. |
| La malvasia de Sitjes. | Setse judges (zarzuela). |
| La ma del cel. | Si m' embrutas t' enmascaro. |
| La pubilla de Riudoms. | Si que l' habem feta bona. |
| La orga de rahons. | Sistema raspall. |
| L ase de 'n Mora. | Tal hi vá que no s' ho creu. |
| La butifarra de la llibertad. | Un beneiht de Jesucrist. |
| La vida al encant. | Una noya com un sol. |
| Las pildoras d' Hollavay. | Un barret de riallas. |
| La lley delambut. | Un engany á mitxas. |
| L' boig de las campanillas. | Una noya es per un rey. |
| Ls partits de la patrona. | Una juguesca. |
| Las tres rosas. | Un pollastre aixelat. |
| La reixa de la llibertat. | Un mosquit d' arbre. |
| La sombra de D. Pascual. | Un poll resucitat. |
| Las llágrimas de Polonia. | Una nit de Carnaval. |
| La perla de Taradell. | Un llaminé dins de un sach. |
| Las atmellas de Arenys. | Un casament dit yfet. |
| La perla del Monseny. | Un inglés en Mataró. |
| L' he perdut, ¡ay! l' he perdut. | ¡ Va caure ! |

En dos actes.

- | | |
|-----------------------------|-------------------------------|
| Al altre mont. | Gat escarnentat. |
| Cada ovella ab sa parella. | L' castell dels tres dragons. |
| Cada hu per hont l' enfila. | L' cantadó. |
| Contra enveja. | La vaquera de la piga rosa. |
| D. Perlimplin. | Las carbassas de Montroig. |

LA GUERRA CIVIL.

DRAMA EN UN ACTE Y EN VERS,

ORIGINAL DE

TEODORO BARÓ.

Estrenat en lo teatro Romea de Barcelona.

BARCELONA.

Imprempta de la Viuda y Fills de Gaspar.

1867.

Lo director del *Archivo central lirico dramático*, es
l' únich encarregat de aquesta obra y sens lo sèn
permis ningú podrá representarla.

Ecsaminado este drama, no hallo inconveniente
en que su representacion se autorice.

Madrid 19 de Setiembre de 1867.

El Censor de Teatros.

NARCISO S. SERRA.

A

D. JOSÉ OLANO CABALLERO.

EL AUTOR.

REPARTIMENT.

PERSONAS.

Carmeta.
Anton.
Pepet.
Ambrosio.
Lluis.

ACTORS.

D.^a Francisca Soler.
D. Anton Tutau.
D. Joseph G. Tomás
D. Miquel Llimona.
D. Aciscle Soler.

Gent del poble. .

La acció passa en un poble de Catalunya durant la guerra dels set anys.

ACTE ÚNICH.

Sala de una casa de poble ab mobles decents. Tres portas al fondo, dreta y esquerra. La de la dreta del espectador tancada. A la esquerra una finestra. Penjada à la paret de la dreta una escopeta de cassa ; à l' altre pany de paret un sabre d'oficial.

ESCENA PRIMERA.

CARMETA.

(Surt de la esquerra ab una llumanera encesa.)

Ja ès dia : apaguém lo llum.

(L' apaga, la deixa sobre un voble y obra la finestra.)

¡ Que hermosa ès la matinada !

(Se sent lo crit de ¡ centinella alerta ! dat móll lluny.)

Encara aquest crit que porta
al poble, hònt avants regnava
la pau, recorts tan amargs :
¡ Cuánts en lo camp de batalla
perdèren, pobres, las vidas

ferits per carlinas balas !
¡ y cuánts carlins las perdèren
dels lliberals á las armas !
¡ Tòts son germans y s' fan guerra !
¡ Pobres fills de nostre Espanya !
Avuy lo fusèll empunyan
los que empunyaban l' arada
y vijilan dia y nit
del nostre poble á las tapias.
(*Se sent altre vegada lo crit de ¡centinella aler-
ta ! encara mes lluny.*)
Encara ressona l' crit,
mes ja s' pert en llòntanansa.
Sembla que he sentit sòròll...
(*S' atansa á la porta de la dreta y escolta.*)
¿ Será èll ?... Dorm. M' enganyaba.

ESCENA II.

CARMETA, ANTON.

- ANT. Carmeta.
CAR. Pare. Bon dia.
ANT. Ja se sab que sempre t' alsas
ab lo sol.
CAR. Es que la feyna
no m' permet las matinadas.
ANT. D' algun temps á aquesta part
casi per tú ha aumentat massa.
CAR. Ja n' hi ha més, més treballant
ab molt gust, no cansa gayra.
ANT. Cònto que demá mati
tòt tornarà dins ma casa
á l' estat d' avans. Sabia
lo treball que t' imposaba,
mès tan sols tenia en tú
una completa confiança.
No soposo que l' servey
haguès comès una infamia ;
mès caure' en una imprudencia

fácil és ; per evitarla,
avans de portarlo aquí
los vaig allunyar de casa
enviantlos al mèu más
ahònt se troban encara.

CAR. Va obrar bè.

ANT. Axis ho crech.

A escapalshi una paraula
en un moment de descuyt,
ó cosa aixís, divulgada
podia ser la noticia ;
y lo poble guarda encara
lo recort de aquella lluyta
que dol portá á moltes casas.
Mals consellers sempre fòren
lo dolor y la venjansa,
y temia per sa vida,
que avuy cònto será salva.

CAR. Dèu vos escolti.

ANT. Axis siga.

¿ No ha fèt frésa ? ¿ Dorm encara ?

CAR. Crech que sí , puig m'hè atausat
á la porta de la cambra
y m' ha semblat que dormia.

ANT. Ara del tòt recobradas
tè las forsas. ¿ Lo vestit
per que puga disfrassarse
ja dèus tenir preparat ?

CAR. Lo tinch dins y res hi falta.

ANT. Donchs veurém si anit mateix
nos podrém posar en marxa.
Desprès hi entrarè.

CAR. Vaig dins.

ANT. Vès filla, que avuy acabas
de tenirne á càrrech tèu
tòt lo treball de la casa.

(Carme se n' va per l' esquerra.)

Vejam si s' ha despertat.

(Va á la porta de la dreta, mès se detura y retrocedeix.)

Sènto soròll á la escala.

ESCENA III.

ANTON, PEPET.

PEP. ¿Hi ha permis? (*Mirant la porta de la dreta.*)
(*¡Sempre tancada!*)

ANT. ¡Tú aquí, Pepet!

PEP. Dèu lo guard.
Ma presensia, apar, l' admira.

ANT. La sòspresa es natural.
Dòs mèsos hi ha que ma casa
es per tú casa d' estranys.

PEP. Permétim, que sas paraulas
justas no sòn, en vritat.
Devall aquest sostre s' troba
la Càrme; vosté ja sab
que la casa ahònt èlla habitia
per mi d' estranys may será.

ANT. ¿Vèns aquí...?

PEP. Per darli 'l parte
del día. Várem entrar
ahir de guardia.

ANT. ¿Res mès? (*Recalcant.*)

PEP. Res mès.

ANT. Poch és.

PEP. ¡Qué hi farà!

Ella ho volguè.

ANT. No, Pepet,
estás mòlt equivocat.
No pots dubtar que t' estimo
com un fill.

PEP. No ho puch dubtar.

ANT. Dígam : ¿perqué mas paraulas
acullida no han trobat
may en tònn pit ? ¿Perqué 'l dubte
t' ha fèt desbarreteixar ?

PEP. ¿Perqué èlla, digui, en lo dubte,
sempre mónn pit ha deixat ?

ANT. Sa conducta, dins de poch,

podrás, Pepet, apreciar.

PEP. ¿ Carmeta vol esplicarme.. ? (Ab foch.)

ANT. Tal volta puguia demá.

PEP. ¡ Demá !.. Lo demá es molt lluny.

ANT. ¡ Mòlt l' estimas !

PEP. ¡ Dèu ho sab !

¿ Demá ja no estarà inquieta
y patint al mèu costat ?

ANT. Has estat injust ab ella;
tú, demá ho confesarás.

¿ Perqué escoltar no has volgut... ?

PEP. Aymo á la Carmeta tant,
que voldria que la culpa
caiguès sobre del mèu cap,
perque axis l' estimaria
encara més.

ANT Fins demá.

Confèssa que no t' senyalo,
Pepet, un plasso mol llarg.

PEP. ¡ Mòlt ho ès per mi !

ANT. La impaciencia.

convè saber moderar.

¡ Cuantas voltas eix defècte
dona disgustos amargs!

Si no t' estimès ma filla,

¿ á ne mi, tú m' créus capás
d' enganyarte ? Jo t' diria,

com á pare y home honrat :

« Olvidala, no t' estima »

y aixó, no tu sòm dit may.

Sempre hè vist ab alegria

lo vostre amor, pur y grand ;

y á mirarte com á fill

dèsde temps m' hi acostumat :

y també sabs que ab ton pare

nos estimém com germans.

PEP. Sè que vosté no m' enganya.

ANT. Donchs ¿ perque dubtas, si ho sabs ?

PEP. ¡ Mès ella pot enganyarlo... !

ANT. L' ofèns ; d' aixó es incapás.

Ella t' estima, Pepet :
may d' estimarte ha deixat.

PEP. ¡ Que m' estima !

(*Ab ironia.*)

ANT. ¡ Encara dubtas !...

PEP. No n' parlèm més. Fins demà.

ANT. Pepet ; lo mèu blanch cabell

y l' amor que t' hè portat

dèsde petit, me don dret

á que jo t' pugui parlar

com un pare. Tú un defècte

tèns ; Pepet ! defècte gran ;

per èll algunas vegadas

ma alegria s' ha turbat.

La calma mòlt prompte perds

y aixó t' fa sò' arrebatat...

lo defècte aquest, al home,

fins al crim lo pot portar.

Tú déus unirte ab ma filla :

crech que no haurás olvidat

que mòltas voltas t' hè dit

que m' donaba que pensar

lo tèu genit ; mòlt hè fèt

per modificar, còm sabs,

tòs instints que per fògòsòs

poden darte un trastòrn gran :

que al mateix temps que la sèva

vull jo ta felicitat.

(*Agafantli la mà.*)

No t' ofengas, lo carinyo,

l' amor me fa aixís parlar.

Recorda lo que t' hè dit

y que l' plasso no es mòlt llarg.

Vejam lo que diu lo parte.

(*Pepet l' hi dóna y Anton lo llegeix.*)

Dins de un ratet tornarás,

y llavors l' órdre del dia

te donarè (*Sonrient.*) De tornar

aquí, ¿ no te sabrá pas grèu ?

PEP. Voste mani. (*Ap.*) ¡ Ahont será !

(*Se n' va per lo fondo.*)

ESCENA IV.

ANTON.

¡ Al fi jove ! ¡ Juventut
tèns lo cor plé ! vuit lo cap.
¡ Y com pateixan los dos !
mes avuy la Caritat
demana aquest sacrifici
per èlla y per èll tant gran.

ESCENA V.

ANTON, CARMETA. (*Surt per l' esquerra.*)

CAR. ¿ Com se troba ?

ANT. No l' hè vist,
mès avuy podrà marxar
si convè.

CAR. Mòlt l' hi convè
pus que aquí n' está esposat.
Cuántas voltas assentada
del llit de tristesa al cap,
tenia pòr que la vida
se l' hi escapès del-lirant.
Ha sigut llarga y penòsa
del pobre la enfermetat.
Lo infelis ne tè una mare
que 'ls jòrns cònta sospiran t
y á Dèu alsa sas plegarias
pel fill que viu allunyat ;
¡ y á ne l' mitj de sòn del-liri
sempre á sa mare invocant !
¿ Perqué en los camps de batalla
se destrossan los germans !
¡ Perqué avuy, crits d' estermini
ressonan, no crits de pau !
¡ Perqué avuy, per nostra Espanya
á torrents corre la sang !

Encar recordo ab ferésa
lo jòrn en que vos llansáu
contra ls' carlins que sitiaban
aquest poble. ¡ Ay ! ¡ En lo camp
de batalla, cuánts moriren !

ANT. ¡ Tan sols la pénsa de llavors fa esglay !
Sortirem ab quietut, l' ánima plena
de llágrimas, perfums dels recorts sants,
Derrera, aquéllas casas hònt nasquèrem ;
vèlls y mares á Dèu lo prech alsant...
Los carlistas devant ; la lluyta fèra,..
Lo espatéch del canò dol sembrará.
Caminém sèns que s' obrin nostres llabis ;
régna per tot silenci, sols turbat
per lo bátrer del cor ; cuant mès s' avansa,
ab mès forsa lo cor batèntne vá.
Al cel, al toch d' atách, los ulls se fixân,
y á las prèndas del cor ¡ A Dèu ! cridant,
nos llansém com llampéchs á la batalla
y comensa la mort... y cáu qui cáu.
¡ Y ès un home que tè mare y esposa !...
¡ Foch á n' èll ! ¡ Es carlí ! ¡ Corri sa sang !
¡ Filla tè ! ¡ morirá si surt la bala !...
¡ Foch á n' èll ! ¡ Foch á n' èll que ès lliberal !
Y lo vapor de sang nos emborratxa ;
al espirar lo fum perdém lo cap,
y á los crits d' agonía, crits terribles,
lo brunzit de las balas diu : ¡ Sang ! ¡ Sang !
¿ Clemencia demanéu ! ¡ Paraula vana !
Homes no hi ha ; sols tigres sedejats...
y l' tigre no te cor ; ab crits famélics
sang vol ; demana sang ¡ y sempre sang !
Las forsas enemigas comensáren
desprès de una grèu lluyta, á flaqueixar.
Un esfors fan, sòbre nosaltres vènen
disparats com lo llam dos cents caballs.
Las bridas ab las dents van subjectadas ;
pistola en má ; lo sabre preparat...
Lo cuadro tòts formém, la mort-avansa ;
régna de nou silenci sepulcral ;

mès ¡ ay ! que prop, ja mès á prop ressona
lo trot terrible dels dos cents caballs.
Sabre en mà, las pistolas nos apuntan ;
xiulan las balas... ¡ vidas van trencant !...
¡ terrible instant ! la sang pels ulls regala ;
caballs y caballers rodan plegats ;
s' alsa l' bras y s' enfónza y la mort dòna...
no s' mira ; no hi ha temps ; ¡ á destrossar !
¡ Dèu mèu ! ¡ Dèu mèu ! ¡ Senyor, nons sabandónis !
¡ Cuánd, oh guerra, impossible tú serás !
¡ Espanya, patria mèva, patria mèva !
¡ cuánd tos fills de matarse deixarán !
¡ cuánd, en lloch de enemíchs, Senyò' en ma patria
sols espanyols hi haurá, tan sols germans !

(Pausa.)

No t' moguis d' aquí ; entrarè
á ne l' cuarto del malalt
que vull posarme d' acord
per si avuy pot escapar.
A fi hém de portar esta obra
que hém emprés de caritat.
Si tornaba aquí en Pepet...

CAR. ¿ Ha vingut ?

ANT. Y tornarà.

CAR. ¿ N' está cert ?

ANT. N' estich segur.

(ap.) ¡ Com pateix !

CAR. ¿ Qué l' ha portat ?

ANT. Com ja sabs que es miliciano
y jo soch lo capitá...
Cuan vingui, si soch á dins,
á la porta trucarás.
Mès sortirè tot seguit ;
no hi haurá necessitat.

(Se 'n va per la dreta.)

ESCENA VI.

CARME.

¡ Los jórns, que són tristos, cuand falta á la vida
l'amor que m' omplia de grat pler lo cor !
En vá l' oreig dóna recorts y esperansas !
en vá també grónxa bonicas las flors
y las papallonas, pintadas joguinas,
sas alas de perlas estènen al sol :
lo cor bat ab forsa, mès sols l' hi contèsta
lo pit cuand envia als ulls amarg plor !
Avans los tancábam perque nostres sómnis
aquèlls sómnis fòssen que als àngels Dèu dón ;
mès ara que sola, soleta somnio,
mòs sómnis són tristos, són sómnis de dol.

Pausa.

ESCENA VII.

CARME, ANTON.

- CAR. ¡ Pare ! (*Aixugantse lo plor.*)
ANT. Bròllan en tos ulls (*Ab molt carinyo.*)
las llágrimas ¿ Perqué ploras ?
Carmeta, assèntat. Temps fá (*S' assentan.*)
que tou cor, com ans, no s' obra
á ton pare.
- CAR. Si ; molt cert.
Es que ara passan las horas
per mi plenas de tristesa ;
es que ara lo dol me sobra
y dintre món pit lo tanco,
pus no vull que ma congòixa
fasse que fugi la calma
del cor hònt la calma s' troba.
- ANT. Volías tú que tas penas
ignoradas per mi fossan,
y no sabs que un pare, may

tranquil pot estar cuand plora
aquèlla que ès sa alegria
sa vida y sa ditxa tòta.
Per mès que s' dòngui á lo plor
en misteri brida solta,
lo pare sènt que las llágrimas
bruèntas per l' aire volan,
y cuand respira, aquell ayre
de tristesa son pit ómpla.
Aquell, á qui tant estimas,
dos mèsos hi ha que no posa
á n' aquesta casa ls' péus ;
per xó ta pena ara es mòlta.
Entrá en sòn pit la sospita
al veurer que mòltas voltas
estabas tú molt distrèta
com pensant ab altre cosa ;
que cuand èll aqui ns' trobaba,
per que pròmpte surtis fora,
tú feyas tót lo pòssible.

A voltas una acció bona
costa mòlt ; mès recompensa
á tals sufriments Dèu dòna.

CAR. Allí hi havia un malalt
plé de feridas, sèns forsas...
Cometènt una imprudencia
tal vegada perdut fòra.
La Caritat m' ho ordenaba ;
y per mès que siguès mòlta,
inmensa, pare, la pena
de mon cor... salvat se troba.
Vaig cumplirne...

ANT. Ell tornarà.

La calma, filla, recobra.
Fòu precis. Mòltas vegadas
dura es la llèy á que ns' forsa
lo deber : mès es lo mérit
cuant mès gran lo que s' hi oposa.
Per desgracia nostra patria
avuy dividida s' troba,

y la passió als combatènts
de pòls de sang los ulls ompla
convertint los pits sensibles
en pits de ferro, de roca.
La lluyta que sostinguèrem
de dol cobrí tòt lo poble,
y com tú sabs, èra èll gèfe
de las enemigas forsas;
y si per una imprudencia
s' haguès descubert, tal volta
l' obra malograt s' hauria
que avuy á son tèrme toca.
Dém al ja vensut la má
y fem bè, que Dèu ja ho torna.
Encar que d' èll dissenteixo,
en lo que pateix, la boyna
no són víst; sols lo germá
que plé de perill se troba.
Demá mateix sèns retart
tú á ton pit la calma tornas.

CAR.

¡ Dèu vos escoltia !

ANT.

Demá

lo carli ja será fora:
m' ha dit que per lo viatge
se trobaba plè de forsas.
Vaig á disposarho tot,
y aprofitant de la fósca
de la nit, sortirá avuy.
A Dèu, Carmeta, no plorias.

(Se 'n va pel fondo.)

ESCENA VIII.

CARMETA.

¡ Que no ploria ! ¡ Que no ploria !
Lo plor ès sempre un consol,
y en las llágrimas hi troba
dolsa rosada lo cor.

ESCENA IX.

CARMETA, PEPET.

(Pepet s' ha quedat parat un moment en lo dintèll.)

CAR. *(Ap.)* ¡ Ell ! *(Ap. y ab sorpresa.)*

PEP. ¿ Que hi és ? *(Ap.)* ¡ Gracias, Dèu mèu !
(Diu lo primer vers preguntant per Anton. Moment de pausa. Repren ab passió.)

Si á parlarte torno encara
d' aquèll tèmps en que la ditxa
en mòn pit tenia estada ;

Carmeta, digas, Carmeta,
¿ renaixerá la esperansa ?

¡ Dos mèsos que no t' hè vist!

¿ Has trobat l' ausencia llarga ?

Parlar dels nostres dòlors
ès aumentá' l' mal que causan,
mes si l' dolor ès tan gran
aumentant, sembla que amayna.

Fòu un tèmps en que la vida
tranquils y alègres passabam
pus los anys rápits corrian

Y ab èlles los plers de la infancia ;

¡ Tèmps que á la memoria porta
de alegria dòlsas ratxas!

¡ Tristos y dòlsos recorts
los d' alegrías pasadas !

¡ Tèmps que sols per mi conservan
las ratxas de la anyoransa !

Recordas, Càrme, aquells jorns
en que las penas passaban
respectant los nostres caps
hònt sols la ditxa s' trobaba ;

y junts plorabam, junts reyam,
tenint semblans esperansas,
veyènt sempre plé de flors
cuant nostra vista agafaba.

¿ Que s' ha fèt, Càrme, aquèll tèmps ?

- CAR. Mon pit viu lo recort guarda
y no dech tancar los ulls
per veurer sa dòlsa rialla.
- PEP. ¿ Perqué, donchs, en tú tal cambi ?
- CAR. Sèmpre mon cor per tú esclata.
- PEP. Carme, los fèts desmenteixan
lo que ara ta llengua parla.
- CAR. ¡ Cuán injustos sòu los homes
cuant una vena vos tapa !
Lo mon jo sòm vist en tú,
en tú sòm vist concentrada
dès la llum de los estels
fins la gota de rosada ;
y l' amor que avans partia
èntre las flors perfumadas,
lo cel, sèmpre blau y pur
y ma vida benhadada,
recullit ara ab tú s' troba ;
pus que si las flors gronxadas
per l' oreig del demati
y lo blau del cel m' agradan,
ès perquè aquèlles me recordan
á qui mon pit ¡ tant ! tant ayma !
(Pausa) Carmeta se tapa la cara ab las mans.)
- PEP. Si ton amor es tant gran,
¿ perqué esta porta tancada
tèns encara ? (La de la dreta.)
- CAR. ¡ Cóm ! (Ap.) ¡ Dèu mèu !
si sospitès...
- PEP. ¡ Cárme !
- CAR. ¿ Estranyas ?...
- PEP. (Se dirigeix a la porta de la dreta.)
Entrarhí vull...
- CAR. (Interposantse ab dignitat.)
No es posible.
- PEP. ¡ Cárme !
- CAR. Pepet, t' ho demana
aquèlla á qui tant estimas...

- PEP. T' has enganyat... estimaba. (Pausa.)
Entre nosaltres, avuy,
Carmeta, ja tot acaba.
Mòn pit ha esclatat d' amor
á ta vista altre vegada...
Mès jo farè que no sia
mes tèmps juguet d' una falsa.
- CAR. Quant tú sapias ma conducta
regoneixeràs ta falta. (Ab vehemencia.)
¡ No véus com estich patint !
¿ que no sènts las martelladas
de mon pobre cor ? ¿ Mòn plor
no t' diu lo que per mi passa,
que vull revelarto tót
mès que no puch ? ¡ Perquè m' matas !
- PEP. Dona que no s' justifica,
no pot esser...
- CAR. (Molta dignitat.) ¡ Pepet ! Basta.
Ma consciencia está tranquila.
(Pepet, s' en va.)
(Ap) Mès mon cor de pena esclata.

ESCENA X.

CARMETA.

(Se queda un moment inmóvil mirant la porta per ahont
ha surtit en Pepet.)

No m' abandonis
dolsa esperansa ;
tú, que consolas
la pena amarga
creant fantástichs
mil panoramas
de pòls, mes pòls
que 'l sol inflama,
¡ no m' abandonis
en ma anyoransa !
¡ Sens' tú la vida

sols fòra llàgrimas !
¡No m' abandonis
dolsa esperansa !

ESCENA XI.

CARMETA, AMBROSIO.

*(Ambrosio dóna un cop á la porta y al sentirho Carmeta
tanca la del fondo y després obra la de la dreta.)*

AMB. Carmen.

CAR. Salga sin recelo,
la puerta queda cerrada.
*(Carmeta acosta una cadira á Ambrosio que s'
assenta.)*

AMB. Forzozo será que en breve
abandone esta morada.
Tal vez á lejanas tierras
me lleve la suerte ingrata,
mas grabada aqui la deuda
quedará! ¿ Cuando pagarla...?

CAR. Poco hicimos.

AMB. ¡Ay de ustedes
si en el pueblo sospecháran
que asilo el gefe carlista
ha recibido en su casa !
Para tan nobles acciones
recompensa el cielo guarda ;
al hombre solo le es dado
enmudecer y admirarlas.

CAR. ¡ Mucho exajera ! Cumplimos
con lo que Jesus nos manda.
Un hombre estaba tendido
en el campo de batalla
cubierto el cuerpo de heridas...

AMB. Mas este hombre, militaba
en las filas enemigas...

CAR. La Caridad le amparaba.

- AMB. Su noble padre, aquel día
á mis contrarios mandaba.
- CAR. Solo vió en usté el hermano.
- AMB. Acogida hallé en su casa.
- CAR. Como cristianos cumplimos.
¿ Cuándo, en esta tierra hidalga,
se niega al vencido amparo?
- AMB. Hoy, Carmen, hoy, por desgracia.
Contra hermanos combatimos ;
la sed de venganza es tanta
que los torrentes de sangre
no han logrado aun apagarla.
¡ Ay del pueblo cuando bate
la guerra sus negras alas !
mas ¡ ay ! ¡ cuando contra hermanos
el pueblo ciego se lanza !
La guerra es carnicería ;
los gritos nobles se acallan,
y como fieras los hombres
se destrozan, se desgarran.
No hay perdón para el vencido ;
al que cae, se le mata ;
completa la obra, el incendio,
de la espada y de las balas...
¡ Esta es la lucha de tigres
que guerra civil se llama !

ESCENA XII.

CARMETA, ANTONIO, ANTON.

- ANT. *(Desde dins.)* Obra Carmeta. Vinch sol.
(Carme obra la porta y entra Anton que la torna á tancar.)
¿ Perqué tant mati s' alsaba ?
- CAR. Ab lo sèu permis irè...
- ANT. Bueno ; ja pots retirarte. *(Carmeta se 'n va.)*

ESCENA XIII.

AMBROSIO, ANTON.

ANT. A punt ja tòt se troba, cuant tanqui la nit fosca,
será forsós que deixi aquet perillós lloch ;
desitjo que consèrvi d' aquesta pobre casa
grabat en lo sèu pit un carinyós recort :
per mi jo nol' reclamo; que m' diga ma consciencia
has fèt una obra bona, ja m' basta, ja n' tinch prou ;
pels altres ho demano, que avuy la guerra encesa
del mònt á la planura ressona com un tró.
Tal volta á nels sèus péus demá mateix se trobia
un enemich; recordis que en lloch de darlhi mort,
amparo y recullida li dàrem en ma casa ;
que tòt lo bè rebút, tornarlo llavors pot.
La mort sa má no dòngui poguènt donar la vida;
allunyi de sòn pit la rabia y lo rencòr ;
encar que enemich sigui, recordis que Dèu mira,
que fá un cor agraht, de fè' un cadavre en lloch.

AMB. La santa gratitud en mi alma escritos deja
los grandes beneficios que usted me prodigó ;
do quier lleve la suerte mi huella peregrina,
latido á su recuerdo dará mi corazon.
Pagarle, como puedo ?

ANT. Fènt lo mateix ab altres.

AMB. Sin eco no se pierdo de usted la noble voz ;
si cae mi enemigo le tenderé la mano
y en vez de darle muerte, daréle proteccion.

ANT. Si tal fá, per pagat desd' aquet punt ja m' dono;
rés mès jo no desitjo, rés mès lo mèu pit vol.
Habentlo jo salvat ; ¿ no véu lo que ara passa ?
¿ no sènt la gratitud que aixampla lo sèu cor ?

AMB. Tesoro de virtudes su noble pecho encierra.

ANT. No tant per ma desgracia; d' elojis ja n' hi ha pròu.
Quedém los dos d' acord ; anit sortim del poble.

AMB. ¿ Salimos ? No consiento...

ANT. Que vingui jo es forsós.
La guerra avuy separa als fills de nostre Espanya ,

si acás lo descubrian, tal volta fòra mort.
Las forsas enemigas que siti aquí posáren
recordis que manaba ; donárem una acció
y á camps ras los batèrem després de lluyta fèra
que ompli nostres familias de llágrimas y dol.

AMB. El labio no traduce lo que mi pecho siente:
sereno ante el peligro estuvo el corazon ;
mas ante el noble ejemplo que usted le dá, palpita,
palpita conmovido.

ANT. (Ap.) ¡Que es bó fè bè, que ès bó!

AMB. ¡Aleja los rigores de lucha fratricida
de nuestra pobre España ; aléjalos Señor !
Si hubiese el enemigo nacido en tierra estraña..

ANT. ¿Olvida que germans devant de Dèu tòts sòm ;
que al dar sòn fill sa sang per tòts l'ha derramada ;
que alli á ne 'l cel no hi ha ni rassas ni nacions?
La guerra ¿ qui la vol ? Cuan èlla estèn sas alas
espurnas de foch saltan que dònan solta al tró ;
sa espasa vidas trenca, mès vidas no contadas :
las víctimas que ha fètas ¿ algú contarlas pot ?
Lo vert camp èlla dèixa, lo camp hònt se fixába
lo pá de la familia del pobre llaurador
de sang cubert, ¡ de sang ! Y mòntan las onadas
perque á mils los cadavres la sang dònan á dòlls.
No vol que l'espectacle la nit cubreixi ab sómbras,
y ab mil ciutats y pobles encèn foch espantòs ;
y alli hònt avans regnaba la pau y la alegría,
ruinas tan sols dèixa, la soletat y dol.

Al llach de sang, llinder li dóna ab los cadavres ;
y ab llágrimas que llensan los pits en descousol
espesa boira fòrma, que sèmpre se renova,
puig dèixa á lo sèu pas cubert lo plá y lo mònt
de mares sèns fills, de órfens sèns pare,
germanas sèns germans, y esposas sèns espós.
¡ Dèu vulga que la pau aquí á la terra regni !
Dèu vulga que imposible la guerra siga al mònt.

AMB. Es cierto. (Pausa.)

ANT. Surtir dech : recullis á son cuarto ;
si aquí no sòm nosaltres, de dins vosté no s' mou,
puig quedan casi obertas las portas á ne l' poble :

per arribar al terme, prudent sèrne és forsos.
(Anton s'en va pel fondo després que Ambrós ha entrat al cuarto de la dreta y tancat la porta)

ESCENA XIV.

PEPET, (*Entra pel fondo; queda un moment á ne'l dintell mirant á tótas parts.*)

¡ Han sortit !... (*Entra.*) Aquest misteri vull saber jo sèns retard.

¡ Cuand èlla estava distrèta aqui la veyà mirar ! (*senyalant la porta.*)

Aquesta porta tancada
¡ per fi ! ¡ per fi s' obrirà !

(*Va á la porta y s' deté.*)

¿ Perqué axis me bat lo cor
com si fòs un criminal ?

¡ Ay ! ¡ Si l' cor te bat depreça
es, Pepet, porque mal fás ?

¡ Han sortit ; y com un lladre
dins sa casa t' has ficat !

¡ Perqué l' amor ara m' cèga !

(*Apretantse lo cor,*)

¡ Perqué tú parlas tan alt! (*Pausa.*)

Mès jo no puch olvidar-la

y no la olvidarè may

per mès, que salti á sòn nom
de mòn pit á dòlls la sang. (*Ab resolució.*)

¡ Acabém de un cop, Pepet !

(*Va á la porta y s' deté.*)

¡ Una acció dolènta fás...

¡ La vergonya t' mataria

si t' trobèssen aqui dalt !

¡ Perqué de mòn cor fa trossos !

¡ Ay ! ¡ Perqué la estimo tant !

¡ Ploras ! ¡ Ploras ! ¡ Fora llágrimas !

¡ Per èlla no vull plorar ! ..

¡ No vols ! ¡ no vols ! ¡ Ay del pobre
que l' sèu cor ne tè malalt !

(*Pausa. Mira á la porta : dubta, més prompte*)

se dirigeix á n' ella corrènts)
¡ Tancada.. ! ¡ La clau es dins !
(*Mirant pel pany*)
¡ Un home !! Lo mèu rival !!
(*Dona violènts cops á la porta; y Ambrós obra.*)

ESCENA XV.

PEPET, AMBRÓSIO.

AMB. ¡ Ah !
PEP. ¡ Ah ! ¡ Carli ! ¡ èll ! ¡ No m' enganyo !
AMB. Silencio. (*Molt rapid.*)
PEP. Sabrè callar (*Cridint*)
AMB. ¡ Què me pierde !
PEP. Llèngua muda,
y solta dem á las mans.
¡ Armas ! ¡ armas ! (*Mirant per tot.*)
AMB. Un momento.
¡ *Pepet vol agafar lo fustèll, mès Ambrosio se n' apodera.*) Detencos.
PEP. ¡ No ! ¡ jamay !
(*Vèu lo sabre, lo agafa y dant un crit salvatge vá á tirarse sobre Ambrosio, mes setroba ab Carmeta que haurá sortit en aquèll precis moment y s' interposa éntre 'ls dós.*)

ESCENA XVI.

Dits y CARMETA.

CAR. Detúrat, Pepet.
PEP. ¡ L' amparas !
¡ Ah ! ¡ no m' habia enganyat !
¡ En malhora t' interposas
éntre 'ls dos ! ¡ No l' salvarás !
¿ Perqué 'l defenses ?
CAR. Perqué
m' ho mana lo Caritat.
Mès ¿ que has pensat ?

PEP. !Ay dels dos!

(Surt corrents.)

CAR. ¡Detúrat, Pepet! ¿Qué fas?

ESCENA XVII.

AMBROSIO, CARMETA.

CAR. Pòr tinch.

AMB. ¿De qué?

CAR. Sa mirada

m' ha deixat glassat lo cor.

¡Ah! ¡comprench! Ell tal vegada

d' aquí hagi sortit gelòs.

Quant l' amor obra feridas

los gélos hi tiran foch.

No podém perdre lo temps

que 'l que 'ns quèda es molt preciòs.

La finestra del sèu cuarto...

AMB ¡Huir!

CAR. Si, si; cáu á l' hort;

per allí pot escaparse.

AMB. A los dos amenazó.

Sola...

CAR. A mi no 'm farán res.

¡A dins! ¡á dins! ¡Ah! ¡no! ¡no!

(Entra a ne 'l cuarto y surt desseguida)

La finestra estava oberta

y á l' altre costat de l' hort

hè vist dos que la guardaban.

Escaparse ja no pot;

per la porta es impossible...

¡Dèu mèu! ¡Dèu mèu! ¡Protecció!

Tánquis dins.

AMB. Càrmen...

CAR. ¡Per Dèu!

Adins: aquí 'm quedo jo.

(Carmeta fa que entri al cuarto casi á la forsa)

¡Pare, veniu en ma ajuda!

¡Pare! ¡Ahont-ès!

(*Mirant per tot; va á la porta del fondo y s' troba ab Lluís y gènt armada que s' quèdan en lo dintell.*)

¡Ay! ¡Senyor!

(*Alsant las mans al cel demanant amparo.*)

ESCENA XVIII.

CARMETA, LLUIS y gènt armada.

LLUIS. Aquí dins... (*Senyalant la porta de la dreta.*)

CAR. (*Ap. per Pep.*) No ha vingut.

LLUIS. (*Acabant.*) Se troba un home)

CAR. (*Procurant dominarse.*)

Comprench lo que vos porta á aquesta casa.

LLUIS. Aquí tú l' has tancat; no pots negarho.

(*Moviment general per anar á la porta.*)

CAR. (*Posantse devant de la porta.*)

Mès á la porta que ningú s' atansia.

LLUIS. La clau.

CAR. ¡Jamay!

LLUIS. Enfonсарém la porta.

CAR. Atrevits no seréu, perquè l' ampàra
la Caritat; mon pare, vostre gèfe.

LLUIS. Las forsas enemigas èll manaba,
y tots lo cor tenim plè de feridas
de los carlins obertas per las balas.

Clóurerlas no han pogut llágrimas tristas,
á la memoria dels que fóren, dadas;
ab la sang d' aquest home que aquí s' troba
veurém si las feridas per fi s' tancan.

CAR. ¡No, no! !Tal no faréu!

LLUIS. Ja tot lo poble
á la nova s' ha alsat cridant venjansa.

CAR. (*Ap.*) ¡Per èll donada! ¡per èll! La ira, cègo,
ha arrastrat á 'n Pepet fins á la infamia.

(*Aprofitant lo abatiment de Carmeta s' acostan tots
á la porta.*)

En nom de Dèu!

LLUIS. La cláu.

CAR. ¡Salvéu sa vida!

LLUIS. ¡La forsa podrà mès!

CAR. (*Al veurer que van á usar de la forsa diu plena de desesperació.*)

¡Ah! ¡cuánta infamia.

(*S'aparta un poch de la porta.*)

Pus que entrarhi voléu ¡franca la porta!

Corréu sobre èll com feras sedejadas

y sas carns esquixáu, y de sas venas

xuclau la sang moguts per la venjansa;

(*Quedan tots aturdits.*)

mes recordéu que Aquèll que allá vòs mira

un dia compte de la sang demana.

LLUIS. Carme; tú sabs que l'home que aquí s' troba
de los carlins las forsas èll manaba.

¡Libre l' pas! ¡Adins tots!

CAR. Pus no hos commohuen

las llágrimas bruèntas que s' exhálan

de mon pit, al mirar la petitesa

de sèrs, assedejats de sang humana;

lo ferro hos conmourá. Un pas que dongui

(*Agafa 'l fusell.*)

l' que sia atrevit; y aquí á mas plantas

la mort li dono que als cobarts se dona,

sèns honra, sèns gloria y plé d' infamia.

LLUIS. Carmeta, vols morir...

ESCENA XIX.

Dichos y AMBROSIÓ.

AMB. Yo la defiende.

CAR. ¡Fora d' aquí!

LLUIS ¡Es èll! No 'ns enganyaba.

(*Volén tirar-se sobre Ambrós.*)

CAR. Miréu que la má aprèta conmoguda

y que s' troba la mort dins de aquesta arma.)

LLUIS. ¡Sa sang volém! ¡Son cap! (*Avansan.*)

CAR. (*Disposant-se á fer foch.*)

Féuse endarrera.

¡Vosaltres ho voléu! ¡Que Deu m' amparia!

(A ne 'l moment d' anar á fer foc h lensa lo fusell
y agafant á Ambrós crida.)

¡ Si no l' voléu salvar, preneu ma vida.

ESCENA XX.

• Dits y ANTON.

(*Mohiment general.*)

ANT. ¿ Qué passa aquí ? ¿ que passa dins ma casa ?

(*Pausa.*)

LLUIS. Volém... puig de Don Carlos...

ANT. Es vensut. (*Molta calma.*)

LLUIS. Mès las forsas carlistas èll manaba.

Condemnat ès á mort ; y aquí nosaltres
lo matarém ; inútils són paraulas.

ANT. Estéu cegats. Jo sè que á n' aquest poble
asesinos no hi ha. Las vostras armas
per dar la mort, no servirán, á un home
que la noblesa de los cors ampara.

LLUIS. Inútil ès...

ANT. Si jo, matéulo, hos deya,
á qui á terra caurian vostres armas.
La véu del indefens troba acullida
dins del pit noble y ánima cristiana.
¿ Espayols no sòm tòts ? Siém generòsòs
que axins á ne ls' sèus fills vol nostre patria.

LLUIS. Es un carli. La mort de tants germans
venjansa vol.

ANT. (*Ab molta solemnitat*)

Los morts sols prèchs demanan.

Ells á Dèu de sa vida han donat còmpte ;
no ofenguém sa memoria ab la venjansa.

LLUIS. Es vritat.

ANT. Si ; podém salvar sa vida
y per vosaltres sè será salvada.
¡ En nóm de Dèu sa vida vos demano ;
aufeguém en són nom la vil venjansa!

LLUIS. Lo salvarém.

ANT. La má.

- AMB. A hablar no acierto.
*(Lluís y Ambrós se donan la ma; Anton que s' tro-
bará en según tèrme, mès al mitj dels dos, alsa las
mans plegadas al cel.)*
- ANT. ¡ Benehit siga Dèu ! Jo vos donch gracias.

ESCENA XXI.

Dits y PEPET.

- PEP. ¡ Es viu!! Aquí l' remordimènt me porta ;
sa véu en mi s' ha alsat, y á aquesta casa
hè tornat per salvarlo si tèmps èra.
Per un moment cegat, crit de venjansa
hè donat; mès ab vida encara s' troba.
¡ Gracias Dèu mèu!

- ANT. ¡ Oh, si! déus darlhi gracias!
(Apart á Pepet.)

No t' hè dit que l' defècte que tenias,
mòltas vegadas fins al crim portaba.

(Al poble.)

Gracias vos donch ; del enemich la vida
ab lo vostre concurs será salvada.

*(Anton dona la má á alguns del poble que se'n van
junts ab Lluís. Pepet queda en mitj de la escena.)*

ESCENA XXII.

AMBROSIO, CARMETA, PEPET.

*Tots miran á Pepet que per últim fa un mohimènt y s'
tapa la cara ab las mans.)*

- ANT. Quant la vergonya al fron monta
y l' frón se tapa ab las mans,
l' home per arrepentirse,
Pepet, ja tè molt guanyat.
- PEP. « Lo sè' arrebatat á l' home
fins al crim lo pot llessar.»
Es cert, L' abisme del crim,
¡ Ay! ¡ juan á prop hè guaytat!

- Carmeta de tú un moment
gelòs he pogut dubtar...
¡Y euant petit me veig ara
sènt tú, Carmeta, tan gran!
- ANT. ¿Comprens la conducta nostra?
si m' haguèsis escoltat...
A un home plé de feridas
á ma casa vaig portar.
- PEP. Perdò demano; vosté
lo perdò no m' negará. (A Ambrós.)
- AMB. ¡Negarlo! ¡Si me enseñaron
todos aquí á perdonar! (Le da la mano.)
- PEP. Carmeta, per gelosia
hè estat un moment cegat;
ma acció ha sigut molt infame,
y no s' pot justificar.
- ANT. A aquèll que está arrepenit
no neguéu lo perdó may.
¿Olvidarás la llisó?
- PEP. ¡Que Dèu no ho permeti pas!
- ANT. Fills mèus, veniu als mèus brassos,
y que tòt siga olvidat.
(Pepet y Carmeta l' abraça.)
Y nosaltres...
- AMB. (Anton y Ambrós donan un pas y quedan abra-
sats en mitg de la escena.) No mas guerra.
- ANT. ¡ Sòm espanyols y germans !
¡ Perqué aixís los fills d'Espanya,
no hém de estar sèmpre abraçats !



Los héroes y las grandesas.
L' punt de las donas.
La venjansa de la Tana.
Liceistas y Cruzados.
L' esquella de la torratxa.
La pubilla del Vallés.
L' aplech del Remey. (zar.)
La noya del Ampurdà.
La neboda den Xaco.

La Tuyetas de Mallol.
Ous del dia.
Pensa mal y no errarás. (zar.)
Reus, París y Londres.
Si us plau per forsa. (zar.)
Tants caps, tans barrets.
Un embolich de cordas
Un mercat de Calaf.

En tres ó mes actes.

Amor de pare.
Digna de Dèu.
L' Rectó de Vallfugona.
Flor d' ivern.
Honra, Patria y amor.
La campana de la unió.
La Romeria de Recasens.
La Creu de plata.
La Virtud y la Conciencia
La festa del Santuari.
La muller que fá per casa..

La Verge de las Mercés.
Las Reliquias de una Mare
Las modas.
Las joyas de la Roser.
Lo Incendi de Hostalrich.
Misteris del mar.
O rey ó rés (Drama histórich.)
Sota, caball y rey.
Tal farás tal trobarás.
Un cap de casa.

Castellanas en un acto.

Amor con amor se paga.
Casarse por carambola.
Delfin.

Lo propio por lo ageno.
Pacubio.
Un marido de lance.

En dos actos.

Fruta del siglo.

En tres ó mas actos.

Barcelona que rie y Barcelona
que llora.
Cosas del mundo.
El ángel de la Caridad...
El peudon de Santa Eulalia.
El padre Gallifa.
Cueros y desafueros.
Juan Fivaller.
La boda del Conde Rapp.
La Marquesa de Javalquinto.
La Serrana de las Navas.

Los estudiantes de Cataluña.
Los mártires del pueblo.
Llegué, ví y venci.
Pobres y ricos ó la bruja de
Madrid.
Tempestades del alma.
Venganza. (2.^a parte de Ser-
rallonga.)
Viriato, libertador de España.
Una herencia en Córcega.

J. LOPEZ RYLANDS
EDITOR